

Tatjana Dekleva

Oris razvoja Filozofske fakultete do leta 1941

Več desetletna prizadevanja za ustanovitev slovenske univerze, kljub okrepljenemu političnemu boju zanjo na prelomu stoletja, v avstroogrski monarhiji niso bila uspešna. Šele velike politične spremembe po prvi svetovni vojni so omogočile, da se je poleti 1919 leta odločila tudi njena usoda. Konec junija tega leta je vlada kraljestva SHS sprejela zakon o ustanovitvi univerze v Ljubljani, ki je bila v duhu tedaj prevladujočih idej poimenovana Univerza Kraljestva SHS v Ljubljani. Konec avgusta 1919 je regent imenoval prve profesorje, ki so se konstituirali v univerzitetni svet, katerega poglavitna naloga je bila organizirati novoustanovljeno univerzo tako, da se bodo predavanja čimprej lahko začela. Za to so bili zainteresirani predvsem bodoči študentje, ki jim je bil študij v tujini zaradi visokih stroškov nedostopen. Poglavitna ovira za takojšen začetek predavanj je bilo dejstvo, da je bila novoustanovljena univerza še brez prostorov. Šele ko je ljubljanska vlada namenila za univerzitetno dejavnost del prostorov v deželnem dvorcu, je univerzitetni svet lahko določil rok za prvo inskripcijo, ki je bila v drugi polovici novembra, 1. decembra pa so se uradno začela predavanja na Filozofski, Medicinski, Tehniški in Teološki fakulteti.¹

Ob ustanovitvi univerze v Ljubljani bi zanj morali izdelati posebne zakonske določbe, da pa se ne bi zaradi tega ustanovitev preveč zavlekla, je bilo v ustanovnem zakonu določeno, da se bo univerza v Ljubljani, dokler se ne izdelajo specialni zakon in uredbe, upravljala po zakonu in uredbah o univerzi v Beogradu.² Tako je bila univerza urejena po srbskem zakonu iz leta 1905, za Filozofsko fakulteto univerze v Ljubljani³ pa je veljala uredba o Filozofski fakulteti v Beogradu iz leta 1906, ki je "pojem in obseg filozofske fakultete določala še z

njenim tradicionalnim praktičnim namenom: vzgajati poleg znanstvenega naraščaja profesorje za vse vrste srednjih šol."⁴ Poleg filozofskih historičnih in jezikovnih ved so se predavale tudi matematične in prirodoslovne vede, kar je pogojevalo organizacijsko delitev fakultete na dva oddelka. S to temeljno uredbo so bile tudi že predpisane stolice, seminarji, instituti ter izpitni red.

Po imenovanju prvih univerzitetnih profesorjev v avgustu 1919 leta, so profesorski zbor Filozofske fakultete tvorili štirje redni profesorji: redni profesor graške univerze dr. Rajko Nahtigal za splošno slovansko filologijo, privatni docent graške univerze dr. Franc Ramovš za slovenski jezik, kustos dvorne knjižnice na Dunaju dr. Ivan Prijatelj za zgodovino slovanskih literatur novejšje dobe s posebnim ozirom na slovensko, in redni profesor černoški univerze dr. Josip Plemelj za matematiko,⁵ ki so se kot matičarji fakultete morali poleg pedagoškega spoprijeti tudi z organizacijskim delom.

Prof. Ramovš je v prvem študijskem letu, ob upoštevanju želja in predlogov učne uprave, izdelal nov izpitni red, ki je omogočal nadaljni študij tistim slušateljem, ki so že študirali v Avstriji in so po ustanovitvi ljubljanske univerze študij nadaljevali na Filozofski fakulteti v Ljubljani, obenem pa so lahko polagali take izpite kakršne je zahteval ustroj srednjih šol na Slovenskem. Predvsem pa se je v novih narodnostno političnih razmerah fakultetnemu svetu zdelo nujno potrebno dati samostojne stolice strokam, ki imajo za predmet preučevanja kakršno koli udejstvovanje narodovega življenja.⁶ Ker se je v prvem semestru mogla predavati le splošna slovanska filologija, slovenski jezik, novejšje slovanske literature ter matematika in ker je fakulteta hotela ponuditi tudi drugim filologom vsaj možnost začetnega študija je fakultetni svet začasno poveril prof. Ramovšu, da je predaval tudi primerjalno gramatiko indoevropskih jezikov s posebnim ozirom na grščino latinščino in germanščino. Tekom prvega semestra so bile z veljavnostjo od februarja 1920 zasedene še stolice:

1 Zbornik zgodovina slovenske univerze v ljubljani do leta 1929, Ljubljana 1929, str. 240.
 2 Zbornik ljubljanske univerze 1989, Vasilij Melik: Ljubljanska univerza in njeni predhodniki, Ljubljana 1989, str. 14.
 3 Pričujoči oris razvoja Filozofske fakultete univerze v Ljubljani od njene ustanovitve do leta 1941, se poleg obstoječe literature naslanja predvsem na arhivsko gradivo, ki ga hrani Zgodovinski arhiv in muzej univerze v Ljubljani (poslej ZAMU) v fondih Filozofska fakulteta in Rektorat. Za širši pregled razvoja Filozofske fakultete v tem obdobju pa bi bilo nujno pregledati tudi gradivo, ki se še vedno nahaja na fakulteti. To velja zlasti za zapisnike fakultetnega sveta, ki jih hrani dekanat.

4 Zbornik Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani 1919 - 1969, poglavje Filozofska fakulteta, Ljubljana 1969, str. 195.

5 Zbornik Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani 1919 - 1969, Metod Mikuž: Gradivo za zgodovino slovenske univerze v letih 1919 - 1945, Ljubljana 1969, str. 64.

6 Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani do leta 1929, Ljubljana 1929, str. 285.

teoretična filozofija, pedagogika, klasična filologija, germanska filologija, romanska filologija, starejše slovanske literature, zgodovina starega veka, zgodovina srednjega veka, umetnostna zgodovina, teoretična fizika, geologija, geografija, zoologija, in botanika.⁷ V prvem študijskem letu sta delovala tudi latinski in grški proseminar⁸ in ruski lektorat.⁹ Ob sodelovanju s Tehniško in Medicinsko fakulteto, ki sta sprejeli študente prirodoslovnih ved in jim omogočili poslušati vsaj stranske predmetne discipline je bil kljub skromnemu začetku ob koncu prvega študijskega leta študij na Filozofski fakulteti popoln ter je nudil snov za slušatelje vseh osmih semestrov.¹⁰ V prvem letu je imela fakulteta na razpolago dve učilnici v deželnem dvorcu, uporabljala pa je še prostore na državni gimnaziji, na realki in v obrtni šoli. Filozofski fakulteti je učna uprava odstopila v last tudi Botanični vrt beže dežele Kranjske, ki ga je vodil Alfonz Paulin.¹¹

V prvem semestru je bilo na Filozofski fakulteti v Ljubljani vpisanih 230 rednih in 13 izrednih slušateljev, v drugem pa 95 rednih in 7 izrednih slušateljev,¹² katerih učni napredek je viden iz velikega števila kolokvijev h katerim so se pri-glašali in iz doseženih dobrih in odličnih uspehov razvidnih iz spričeval. Ob koncu prvega študijskega leta so filozofsko pedagoške predizpite polagali trije slušatelji, celotne učne izpite sta absolvirala dva slušatelja, delne izpite je delalo šest slušateljev, k rigorozom pa se je javila ena slušateljica.¹³

Nadaljni razvoj Filozofske fakultete v Ljubljani so v naslednjih letih ovirale predvsem finančne in prostorske omejitve, ki so pestile univerzo v celoti. Nove izvolitve in napredovanja iz nižjega naziva v višjega so bile mogoče samo v mejah dovoljenih s

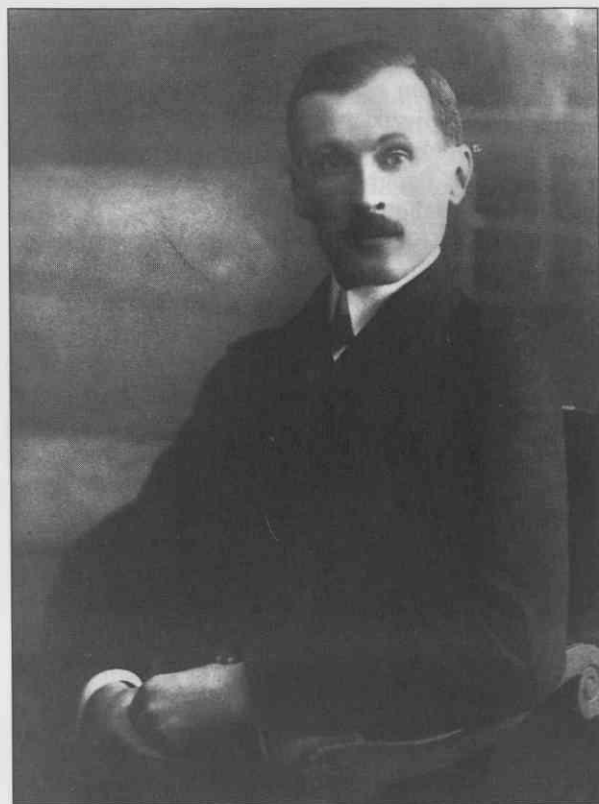
proračunom. Ta sistem je pomenil eno največjih ovir za širjenje univerze fakultet in posameznih strok,¹⁴ vendar se je prav Filozofska fakulteta, ki si je ob ustanovitvi postavila stroge kriterije za presojo kvalifikacije kadrov, ker je mislila, da bo mogla v naslednjih letih organsko rasti, najslabše razvijala.¹⁵ Odločilnega pomena za njeno delovanje je bilo še naprej njeno sodelovanje z Medicinsko in Tehniško fakulteto, ki sta nudili predavanja študentom prirodoslovnih ved za tiste predmete, ki se na Filozofski fakulteti niso izvajala. Študij humanističnih ved se je odvijal v okviru fakultete pri čemer si je ob pomanjkanju pravega akademskega kadra začasno pomagala tudi s honorarnimi nastavniki in privatnimi docenti.

Prof. dr. Anton Melik, rojen 1. 1. 1890, profesor na univerzi v Ljubljani od 24. 8. 1927 dalje kot docent na stolici za geografijo (1932 izredni, 1938 redni profesor), rektor univerze v Ljubljani od leta 1947 - 1951.

- 7 Prav tam.
- 8 Grški proseminar je vodil dr. Josip Debevec profesor na I. državni gimnaziji v Ljubljani do junija 1921 in nato Ivan Maselj, profesor na II. državni realni gimnaziji v Ljubljani do januarja 1925. Latinski proseminar je vodil od leta 1920 do 1939 dr. Josip Pipenbacher direktor II. državne realne gimnazije v Ljubljani.
- 9 Ruski lektorat je v prvem študijskem letu vodil profesor Rajko Nahtigal.
- 10 ZAMU, I - 213, Filozofska fakulteta do leta 1928.
- 11 Alfonz Paulin je bil 12. januarja 1910 kot upokojeni šolski svetnik postavljen za predstojnika botaničnega vrta, 6. novembra 1920 se je reaktiviral in je bil z ukazom Nj. Visočanstva regenta Aleksandra imenovan na mesto direktorja univerzitetnega botaničnega vrta, ki ga je vodil do 22. januarja 1931 ko je bil upokojen. V študijskem letu 1934/24 je kot honorarni učitelj tudi predaval sistematično botaniko.
- 12 Pravna fakulteta je zaradi udeležbe njenih profesorjev na pariški mirovni konferenci začela delovati šele v drugem semestru zato so se študenti, ki so nameravali študirati pravo v prvem semestru vpisali na Filozofsko fakulteto, kar pojasnjuje veliko razliko med vpisom v prvi in drugi semester.
- 13 ZAMU, IV - 208, Poročilo o stanju in delovanju Filozofske fakultete v študijskem letu 1919/20

- 14 Zbornik Univerza v Ljubljani ob tridesetletnici osvoboditve 1945 - 1975, Vasilij Melik: Pregled razvoja univerze, Ljubljana 1975, str. 59.
- 15 ZAMU, I - 215, Dopis dekana Kidriča rektoratu decembra 1936 leta.

Prof. dr. Jakob Kelemina, od 1920 dalje docent za germansko filologijo od poletnega semestra 1924 izredni prof in od leta 1928 dalje redni profesor.

Predavanja iz teoretične filozofije¹⁶ je fakultetni svet marca 1920 leta poveril dr. Francu Vebru, privatnemu docentu zagrebške Filozofske fakultete, ki jih je v letnem semestru opravljal brezplačno, od avgusta istega leta dalje pa kot docent in od 16. 1. 1922 leta kot izredni profesor. Do študijskega leta 1933/34, ko je stolico za zgodovino filozofije zasedla dr. Alma Sodnik, je Veber tej temi posvečal svoja stranska predavanja. Pedagogiko, ki se je s študijskim letom 1922/23 ločila od filozofije je predaval od 1920 leta dr. Karol Ozvald, sprva kot izredni profesor od 14. 4. 1920 pa kot redni profesor. Do leta 1933, ko se mu je pridružil kot privatni docent dr. Stanko Gogala, profesor učiteljsča v Ljubljani, je predaval sam.

Matematiko sta predavala redni profesor dr. Josip Plemlj in honorarni učitelj Rikard Zupančič, redni profesor na Tehniški fakulteti. Fiziko so slušatelji v prvih dveh semestrih poslušali na Tehniški fakulteti pri honorarnem učitelju dr. Valentinu Kušarju, potem pa je fakulteta z rednim prof. dr.

Vojtehom Rubinowiczom, dotedanjim docentom na univerzi v Černovicah, imela tri semestre lastno učno moč za teoretično fiziko. Od njegovega odhoda v Lwow dalje so fiziki gostovali na Tehniški in Medicinski fakulteti. Ves trud fakultetnega sveta, da bi pridobil predavatelja za teoretično fiziko je bil brezuspešen. Kemiki so poslušali predavanja na Tehniški fakulteti, kjer so bile zanje določene tudi posebne vaje. Na dobro urejenem kemičnem inštitutu, ki je premogel pet učnih moči so filozofi - kemiki lahko dosegli popolno izobrazbo. S poletnim semestrom 1926/27 je začel na Filozofski fakulteti honorarno predavati kemijo redni prof. Maks Samec, ki sta se mu pridružila še docent Klemen Rihard (1934/35) in redni prof. Marij Rebek (1935/36). Podobno je Tehniška fakulteta podpirala Filozofsko tudi z inštitutom za mineralogijo in petrografijo, kjer so se bila predavanja za filozofe od prvega študijskega leta dalje. V obdobju od poletnega semestra 1923, do poletnega semestra 1929 je honorarno predaval na Filozofski fakulteti vodja inštituta dr. Karol Hinterlechner. Od zimskega semestra 1937 dalje pa privatna docentinja Ljudmila Dolar Mantuani.

Izredni profesor Jovan Hadži (od 27. 1. 1921 redni profesor) dotlej privatni docent zagrebške Filozofske fakultete je od študijskega leta 1920 vodil stolico za zoologijo. Tej je bila v zimskem semestru 1926 leta pridružena še docentura za komparativno anatomijo, ki jo je do leta 1938 opravljal docent Roman Kenk. Pri stolici za zoologijo sta delovala še dva honorarna učitelja: Alija Košir je v letih od 1921 do 1938 predaval somatologijo človeka, Albin Seliškar pa je 1928 leta začel predavati fiziologijo živali. V študijskem letu 1931/32 si je fiziologija pridobila status samostojne stolice, ki jo je še naprej kot honorarni predavatelj vodil docent Medicinske fakultete dr. Albin Seliškar.

Botanika v prvem študijskem letu ni imela zastopnika. V zimskem semestru 1920/21 je vsak teden za en dan hodil kot gost predavati redni profesor zagrebške Veterinarske fakultete dr. Franc Jesenko, dokler ni v aprilu 1920 postal redni član Filozofske fakultete. Njegovo delo na ljubljanski univerzi je 14. julija 1932 prekinila tragična smrt zaradi posledic nesreče v gorah.¹⁷ Predavanja iz botanike je potem kot docent prevzel Štefan Hrvatič, ki je v študijskem letu 1938/39 napredoval v izrednega profesorja.

Stolico za geologijo in paleontologijo je fakultetni svet dne 26. 3. 1920 poveril izrednemu profesorju dr. Marijanu Salopeku, dotedanjemu kustosu zagrebškega muzeja, ki je predaval najprej kot izredni profesor in nato od leta 1924 kot redni profesor do leta 1928, ko je bil imenovan na za-

¹⁶ Pregled stolic in njihova zasedba je pripravljen na podlagi arhivskih virov, ki jih hrani ZAMU; razvoj humanističnih in jezikoslovnih predmetov je prikazan v zborniku Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani 1919 - 1969; pomemben vir so tudi seznami predavanj, ki jih je univerza začela izdajati z letnim semestrom 1920. leta.

¹⁷ ZAMU, IV - 21, Franc Jesenko - personalna mapa.

grebško fakulteto. Potem so bila osem semestrov predavanja na Tehniški fakulteti, dokler ni bil v letnem semestru štud. leta 1932/33 nastavljen dr. Ivan Rakovec, najprej kot honorarni predavatelj, potem kot docent od leta 1939/40 dalje pa je bil izredni profesor.

Geografija je dobila svojega prvega zastopnika dne 19. 4. 1920 v rednem profesorju dr. Arturju Gavazziju, ki je bil dotedaj izredni profesor na zagrebški Filozofski fakulteti. V šestih letih delovanja v Ljubljani je ustanovil geografski inštitut in pritegnil pod univerzitetno upravo meteorološki in seizmografski zavod. Tudi potem, ko je bil leta 1926 imenovan na zagrebško Filozofsko fakulteto, je še eno leto honorarno predaval, dokler ni bila stolica za geografijo 24. 8. 1927 poverjena doc. dr. Antonu Meliku (1932 izredni in leta 1938 redni profesor). V študijskem letu 1933/34 je s predavanji privatnega docenta dr. Oskarja Reye zaživela tudi stolica za meteorologijo.

Filozofska fakulteta je ob ustanovitvi povabila v domovino vse kvalificirane domače moči, ki so delovale na tujih univerzah, kar je privedlo do tega, da je bil oddelek za slovansko filologijo že ob ustanovitve fakultete kadrovsko najbolje zastopan, saj so mu pripadali kar trije od prvih štirih imenovanih profesorjev. "Nekaterim ministrom prosvete in narodnim poslancem se je zdelo to nekam luksuzno." Fakulteti pa se je to zdelo pravilno in edino možno. Vzrok, da je bila številčna razlika med zastopstvom slovanske filologije in drugimi vedami tako vidna, ni bil v tem, da bi bila slovanska filologija prebogato zasedena, marveč deloma v tem, da so bili drugi predmeti preskromno zasedeni, največkrat le z eno učno močjo. Slovanska filologija je bila porazdeljena tako, kot zahteva predmet sam in pa slovanski značaj ljubljanske univerze.¹⁸ Stolico za splošno slovansko filologijo je prevzel dr. Rajko Nahtigal, redni profesor graške univerze. Stolica za slovanski jezik je bila poverjena red. prof. dr. Francu Ramovšu, dotedanjemu privatnemu docentu za slovansko filologijo na graški univerzi. Ivan Prijatelj, dotedaj kustos dvorne knjižnice na Dunaju je bil imenovan na stolico za novejšo slovansko literaturo s posebnim ozirom na slovensko. Po Prijateljevi smrti 23. 5. 1937. leta¹⁹ je prevzel najprej kot honorarni predavatelj, od 1939/40 pa kot redni docent predavanja iz njegovega tematskega območja dr. Anton Ocvirk, ki je slavistiko in primerjalno književnost doštudiral že na ljubljanski univerzi.²⁰ Prijatelju se je v avgustu 1920 leta pridružil tudi dr.

France Kidrič, ki je bil postavljen na mesto rednega profesorja za starejše slovanske literature s posebnim ozirom na slovensko. Posebno stolico za srbskohrvatski jezik in književnost je fakulteta poverila dr. Aleksandru Stojičeviću gimnazijskemu profesorju iz Beograda, ki jo je vodil kot izredni od 1925 leta dalje pa redni profesor.

Romanska filologija dolgo časa ni imela stalne učne moči. V prvem semestru se sploh ni predavala, do leta 1928, ko je z imenovanjem dr. Franca Sturma na mesto docenta romanske filologije, pa je fakulteta za ta predmet nastavljala honorarne učitelje. Kljub prizadevanjem italjanskemu jeziku in književnosti fakulteta ni uspela zagotoviti stalne učne moči.²¹ V letih 1921 do 1923 je tri semestre kot gost predaval dr. Peter Skok, redni profesor zagrebške Filozofske fakultete, vendar ga zaradi pomanjkanja sredstev fakulteta ni mogla več plačevati. Isti razlogi so onemogočili tudi ustanovitev italjanskega seminarja in lektorata. Nemansko filologijo je od leta 1920 dalje zastopal dr. Jakob Kelemina, sprva kot docent, potem kot izredni in od leta 1928 dalje kot redni profesor.

Predavanja iz klasične filologije, predvsem iz latinskega jezika in literature je prevzel 24. 3. 1920 dr. Ivan Lunjak, upokojeni profesor v Odesi, kot honorarni in potem kot kontraktualni redni profesor. Spremljala sta jih grški in latinski seminar. Za grški jezik in literaturo je bil postavljen leta 1923 docent dr. Franc Bradač, ki je 1. aprila 1930, ko se je prof. Lunjak upokojil, prevzel tudi vodstvo klasičnega seminarja. Historično gramatiko latinskega jezika je od študijskega leta 1936/37 predaval red. prof. dr. Dragotin Oštir. Primerjalno jezikoslovje je prve štiri semestre supliral prof. Ramovš, dokler ni fakulteta 8. 3. 1922 za to stolico pridobila docenta dr. Dragotina Oštirja, (1924 izredni profesor, 1933 redni profesor). Filozofska fakulteta s predlogom za zasedbo stolice za primerjalno književnost v prvem študijskem letu ni prodrla, od začetka študijskega leta 1925/26 je posvečal prof. Kidrič, ki je prevzel tudi vodstvo seminarja, svoja stranska predavanja komparativni literarni zgodovini, prof. Kelemina pa literarni vedi. Redna predavanja so zaživela s študijskim letom 1929/30, predaval je prof. Kidrič, prof. Prijatelj pa je nekaj časa vodil seminarske vaje.

Obširni obseg zgodovinske vede je zahteval najmanj tri stolice (za stari, srednji in novi vek), kolikor jih je fakulteta tudi imela, vendar je bila ena izmed njih posvečena le zgodovini Srbov in Hrvatov, ker se je fakulteti zdelo potrebno, da posveti kar največjo pozornost proučevanju razvoja srbskega in hrvaškega naroda.²² Zgodovina starega veka je od 13. 9. 1920 pa do svoje upokojitve

¹⁸ ZAMU, I - 213, Filozofska fakulteta do leta 1928.

¹⁹ ZAMU, IV - 50, Ivan Prijatelj - personalna mapa.

²⁰ Zbornik petdeset let slovenske univerze v Ljubljani 1919 - 1969, poglavje Slavistika - Zgodovina slovenske književnosti, Ljubljana 1969, str. 255.

²¹ Profesor Sturm je predaval predvsem francoščino.

²² ZAMU, I - 213, Filozofska fakulteta do leta 1928.

1924 leta predaval dr. Nikolaj Bubnov profesor univerze v Kijevu. Po petih vakantnih semestrih je bila ta stolica poverjena dr. Balduinu Sarii, docentu Beograjske univerze. Zgodovino srednjega veka in z njo združeno starejšo slovensko zgodovino je od 27. 1. 1920 do svojega odhoda na zagrebško univerzo, zastopal dr. Ljudmil Hauptmann, sprva kot izredni in nato kot redni profesor. Z letnim semestrom 1927 leta je začel predavati pomožne zgodovinske vede dr. Milko Kos izredni profesor na zagrebški Filozofski fakulteti, kmalu nato pa je bila ta stolica spojena s stolico za občo zgodovino srednjega veka s posebnim ozirom na starejšo zgodovino Slovencev. Stolico za zgodovino Srbov in Hrvatov je zastopal dr. Nikola Radojčić.

Prof. dr. Izidor Cankar rojen 22. 4. 1886 v Šidu, je bil 27. 1. 1920 kot docent nastavljen na stolico za umetnostno zgodovino (1923 postane izredni, 1928 redni profesor), 1936 leta je bil imenovan za poslanika Kraljevine Jugoslavije v Buenos Airesu in zaradi tega razrešen službe na univerzi.

Stolico za umetnostno zgodovino je 27. 1. 1920 prevzel docent dr. Izidor Cankar (1923 postane izredni in 1928 redni profesor), 1936 leta je bil

Cankar imenovan za poslanika Kraljevine Jugoslavije v Buenos Airesu²³ ter zaradi tega razrešen službe na univerzi, na fakulteti pa ga je nasledil 1938 leta dr. France Stelè. Med leti 1920 in 1924 je kot honorarni profesor predaval o starejši umetnosti in epigrafiki direktor muzeja dr. Josip Mantuani. Stalno učno moč za zgodovino antične in bizantinske umetnosti je fakulteta dobila leta 1920 z dr. Vojislavom Molètom, privatnim docentom univerze v Tomsu, leta 1924 je postal izredni profesor za klasično arheologijo in za bizantinsko umetnost. Ko je naslednje leto odšel na univerzo v Krakowu je stolico za arheologijo in arheološki seminar prevzel dr. Balduin Saria.

Za praktični pouk jezikov je filozofska fakulteta v Ljubljani poskrbela s petimi lektorati. Francoskega (deloval od 7. decembra 1920 dalje) so vodili Lucien Tesniere, za njim Rene Martel, Maec Vey in od poletnega semestra 1932 leta dalje Jean Lacroix. Angleškega je od 2. novembra 1921 vodila Fanny Copeland, na češkem je deloval od 26. 2. 1922 dr. Vacláv Burian, na ruskem od 4. 1. 1922 dr. Nikolaj Preobraženskij, nemškega pa je od poletnega semestra leta 1930 vodil Henrik Baerent. Lektoratov za italijanščino in pravilno izgovorjavo slovenskega jezika zaradi pomanjkanja kreditov ni bilo mogoče odpreti. Lektorji za francoski jezik so delovali kot gostje in jih je pošiljala francoska vlada, ostali štirje lektorji pa so bili pogodbeno nastavljeni in so jim pogodbe podaljševali na tri leta.

Profesorski zbor, ki je štel v študijskem letu 1920/21 skupno 20 članov (12 rednih profesorjev, 4 izredne profesorje in 4 univerzitetne docente), se je v šestnajstih letih obstoja fakultete povečal le za enega člana. Kako nezadostno je bilo število 21 za profesorski kolegij Filozofske fakultete v Ljubljani so pokazale tudi primerjave s takratnim številom profesorskega kadra na drugih treh fakultetah v državi,²⁴ zato je ob sestavi proračuna za leto 1937/38 fakulteta poslala na rektorat nujno prošnjo naj poskuša z vsemi sredstvi doseči za Filozofsko fakulteto dve novi redni profesuri in obenem pripravi odločilne faktorje do tega, da pristanejo na postopno dopolnjevanje fakultete v prihodnosti, kajti dve novi profesuri bi bili le začasna rešitev, ki bi omogočila napredovanje dvema izrednima profesorjema in dvema docentom, na iz-

²³ ZAMU, IV - 6, Izidor Cankar - personalna mapa.

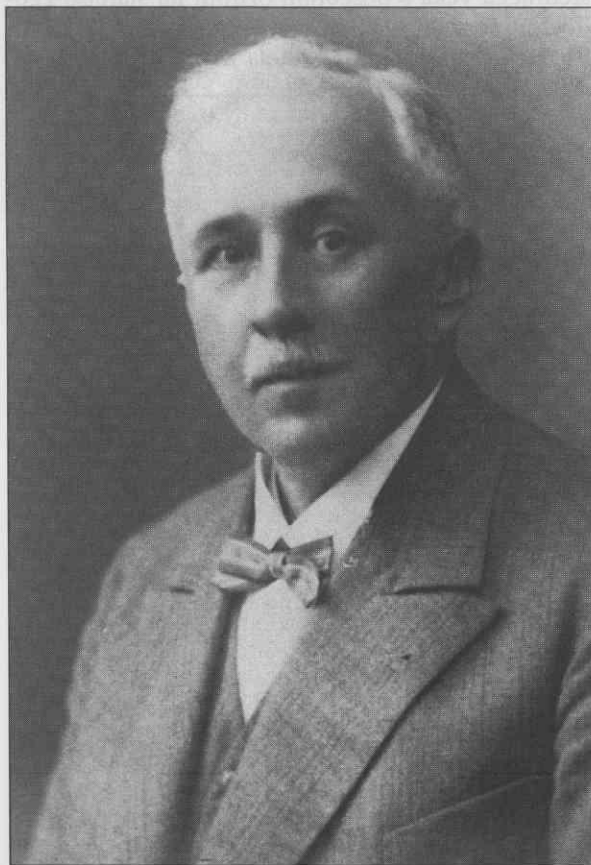
²⁴ Filozofska fakulteta v Zagrebu je imela po lekcijem katalogu 37 članov (28 rednih profesorjev, 5 izrednih profesorjev in 4 univerzitetne docente), profesorski zbor Filozofske fakultete v Beogradu je štel 55 članov (30 rednih profesorjev, 11 izrednih profesorjev in 14 univerzitetnih docentov) celo Filozofska fakulteta v Skopju, ki ni obsegala skupine realnih predmetov je imela po lekcijem katalogu za leto 1936/37 že 15 članov (5 rednih profesorjev, 7 izrednih profesorjev in 3 univerzitetne docente) po novem budžetskem predlogu pa jih je imela 21.

praznjeni mesti pa bi prišla dva nova docenta za nezasedene predmete.²⁵ Prošnji je bilo le delno ugodeno z odobritvijo ene dodatne redne profesure na katero je bil imenovan dr. Baldrin Saria. Z imenovanjem dr. Antona Melika za rednega profesorja je bilo potrebno počakati do naslednjega študijskega leta, v zimskem semestru 1940/41 so se začela tudi predavanja iz etnologije in etnografije, ki jih je kot redni profesor vodil dr. Niko Zupančič. V poletnem semestru 1941 leta sta bila za redna profesorja imenovana še Franc Sturm in Vojeslav Molè, ki je prevzel novo ustanovljeno stolico za bizantologijo.²⁶ Filozofska fakulteta je začetek druge svetovne vojne dočakala s sedemnajstimi rednimi profesorji, petimi izrednimi profesorji in petimi univerzitetnimi docenti.²⁷

Ob ustanovitvi obljubljeni posebni zakon za ljubljansko univerzo ni nikoli izšel. Namesto njega je konec junija 1930 leta izšel splošni univerzitetni zakon, ki je veljal za celo državo. Zakon v svojem 41. členu nalaga ministru prosvete, da predpiše tudi Splošno univerzitetno uredbo, ki bo predpisovala pravice in naloge univerzitetnih oblasti, učnega administrativnega in ostalega osebja ter slušateljev ter odredbe o nižjem in višjem disciplinskem sodišču. Določala bo tudi število kateder na posameznih fakultetah, kot tudi njihov naziv in način izbora predavateljev in drugo. Ureditev posameznih fakultet, izvajanje pouka na njih, pravila o izpitih, predpise o promocijah in odredbe za študente pa naj bi določale posebne fakultetne uredbe.²⁸

Splošna univerzitetna uredba ki je izšla 12. decembra 1931 je za filozofske fakultete določala 32 stolic: Filozofija (zgodovina filozofije, logika, sociologija, psihologija, spoznavna teorija, etika, estetika); Pedagogika (teoretična praktična in zgodovinska); Teoretična matematika (višja algebra, infinitezimalni račun, višja analiza, geometrija); Uporabna matematika (racionalna mehanika, nebesna mehanika, matematična fizika); Astronomija; Meteorologija; Fizika (eksperimentalna in teoretična); Geofizika; Kemija (neorganska in organska, fizikalna in biokemija), Mineralografija s petrografijo; Botanika (obča in sistematična, geobotanika); Fiziologija in fiziološka kemija, Zoologija, Primerjalna anatomija; Geologija s paleontologijo, Geografija (fizikalna, antropogeografija in regionalna geografija); Etnologija (obča in nacionalna); Na-

rodni jezik; Primerjalna slovnica indoevropskih jezikov in slovanskih jezikov s staroslovenskim; Zgodovina jugoslovanske književnosti; Jeziki in književnost vzhodnih in zapadnih Slovanov; Klasična filologija (grško in latinsko); Teorija književnosti; Romanski jeziki in književnosti; Germanski jeziki in književnosti; Primerjalna zgodovina starih in modernih književnosti; Narodna zgodovina; Obča zgodovina starega veka, srednjega veka s pomožnimi zgodovinskimi vedami in novega veka; Bizantologija; Orientalna filologija, Arheologija; Umetnostna zgodovina.²⁹

Prof. dr. Karol Ozvald je od leta 1920 dalje predaval pedagogiko (14. 4. 1920 redni profesor) na Filozofski fakulteti univerze v Ljubljani.

V študijskem letu 1931/32 je imela Filozofska fakulteta v Ljubljani glede na univerzitetno uredbo zasedenih le 13 stolic.³⁰ Za nadaljnjih osem stolic predvidenih po 96. členu obče univerzitetne uredbe, ki obsegajo narodni jezik, indoevropske in slovanske jezike s staroslovenskim, vse slovanske

²⁵ ZAMU, IV - 215, Dopis dekana Kidriča rektoratu univerze, decembra 1936 leta.

²⁶ ZAMU, Sezname predavanj za Filozofsko fakulteto 1920 - 1941.

²⁷ Univerzitetni docenti so bili: Anton Peterlin, Franc Zwitter, Oskar Reya, Ljudmila Dolar Mantuani in Anton Ocvirk.

²⁸ ZAMU, IV - 1078, Zakon o univerzitetima, Zagreb 1930, str. 25, člen 41.

²⁹ ZAMU, IV - 1078, Obča univerzitetna uredba, Ljubljana 1932, str. 33, člen 96.

³⁰ Od tega so osem stolic zasedali redni profesorji, dve stolici sta bili zasedeni z izrednima profesorjema, tri pa z docenti.

književnosti ter njihovo zgodovino, teorijo književnosti, primerjalno zgodovino starih in modernih književnosti in orientarno filologijo, je bilo na razpolago le šest profesorjev, tako da so morali posamezni profesorji predavati več stolic.³¹ Predavatelji Tehniške in Medicinske fakultete so predavali predmete šestih stolic, stolice za astronomijo, meteorologijo, geofiziko, fiziologijo in fiziološko kemijo, primerjalno anatomijo, etnologijo in bizantologijo pa sploh niso bile zasedene. Fakulteta je izdelala že v letu 1932 načrt uredbe, ki ga je fakultetni svet sprejel 4. maja 1932.³² Pri izdelavi načrta uredbe je Filozofska fakulteta glede sistematizacije stolic upoštevala določila splošne univerzitetne uredbe, razen v primerih, ko so bile posamezne stolice zaradi pomajnkanka kadrov posebno zastopane in je upoštevala dejansko stanje na fakulteti tako, da je te stolice skladno s svojimi potrebami razdelila oziroma povezala in smiselno preoblikovala. Narodni jezik sta na ljubljanski Filozofski fakulteti predavala dva profesorja, zato je tudi načrt uredbe za narodni jezik določil dve stolici: eno za slovenski jezik s splošno fonetiko in drugo za srbohrvatski jezik s književnostjo. Stolica za slovansko filologijo, bi obsegala primerjalno gramatiko slovanskih jezikov s staroslovenskim in jezike vzhodnih in zapadnih slovanov. Stolici za slovanske književnosti starejše dobe s posebnim ozirom na slovensko in za slovanske književnosti novejše dobe s posebnim ozirom na slovensko zajemata tematiko iz štirih stolic, ki jih določa splošna univerzitetna uredba. Tudi stolica za primerjalno slovnico indoevropskih jezikov, historično slovnico klasičnih jezikov in orientalistiko je v načrtu uredbe posebej oblikovana glede na zasedbo predavanj in združuje dele treh predvidenih stolic. Takratni dekan Veber se je v obrazložitvi načrta obrnil na ministra prosvete s prošnjo, da bi to posebno razvrstitev stolic in predmetov na Filozofski fakulteti sprejel in uveljavil tudi v končno odobreni uredbi za filozofske fakultete, ki pa v naslednjih letih ni bila sprejeta.

Poleti leta 1938 je ministerstvo prosvete pozvalo pravne, filozofske in agronomsko-gozdarske fakultete v državi, ki do tedaj še niso imele predpisanih posebnih uredb, ker se istoimenske fakultete niso mogle zediniti glede predpisov, ki morajo biti po 14. členu obče univerzitetne uredbe isti, naj pripravijo nove projekte uredb, ker so obstoječi že zastareli. Ljubljanska Filozofska fakulteta je v avgustu leta 1938 pripravila nov načrt uredbe, v katerem je z manjšimi spremembami ponovila določila iz prvotnega načrta. Novi načrt uredbe iz-

pušča stolice, ki se na ljubljanski Filozofski fakulteti dotodaj niso nikoli predavale: geofiziko, primerjalno anatomijo in bizantologijo, uvaja pa stolice za jezike vzhodnih in zapadnih Slovanov, za primerjalno zgodovino starih in modernih književnosti in teorijo književnosti, ki so določene v splošni univerzitetni uredbi, pa so se v predhodnem načrtu povezovale z drugimi stolicami, na novo pa uvaja stolici za antropologijo in za muzikologijo in tako presega predpisano število 32. stolic za eno.

Prof. dr. Ivan Prijatelj je bil v avgustu leta 1919 imenovan na stolico za novejše slovanske literature s posebnim ozirom na slovensko. Do tedaj je bil kustos dvorne knjižnice na Dunaju.

Septembra 1938 leta je minister prosvete sklical konferenco predstavnikov vseh štirih filozofskih fakultet v državi za izdelavo načrta skupne uredbe za filozofske fakultete. Za osnovo jim je bil projekt, ki ga je izdelal svet Filozofske fakultete Univerze v Beogradu, z nekaterimi spremembami. Odseka na katera se fakulteta lahko deli so poimenovali realistični in humanistični, kot sta bila poimenovana že v prvem načrtu uredbe, ki je bil izdelan za Filozofsko fakulteto v Ljubljani. Tudi predmetne skupine za diplomske izpite so bile z majhnimi

³¹ ZAMU, I - 213, Personalno stanje filozofske fakultete univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani, leto 1932.

³² ZAMU, I - 135, Načrt uredbe Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

spremembami sprejete tako, kot jih je predlagala beograjska fakulteta, spremembe pa so bile uvedene sporazumno s predstavniki dotičnih skupin na Filozofski fakulteti v Beogradu.³³ Ljubljansko Filozofsko fakulteto je zastopal prof. Kelemina, ki je še bolj kot ostali delegati lahko izražal le svoje osebno mnenje, ker fakulteta pred konferenco načrta ni dobila na vpogled in mu ni mogla dati navodil, zato je takoj ko je bil načrt znan zaprosila rektorat naj ministerstvu sporoči njene predloge za spremembe. Te so se nanašale predvsem na skupine za narodni jezik, ter za narodni jezik in književnosti, pri čemer je fakulteto vodila skrb, da bi dobila nova uredba čim enotnejšo podobo za vse štiri fakultete, da bi bila enakopravnost slovenščine s srbohrvaščino v vseh skupinah očitna ter da ne bi bili ljubljanski slavisti v primerjavi z zagrebškimi, beograjskimi ali skopskimi bolj obremenjeni.³⁴

Naslednje leto je bila izdelana nova skupna uredba filozofskih fakultet univerz v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani in Skopju, ki je določala za vse fakultete enotne katedre, kot so bile predpisane s splošno univerzitetno uredbo, za vsako fakulteto posebej pa so bili določeni pedagoški in znanstveni zavodi. Za Filozofsko fakulteto v Ljubljani so bili predvideni: seminar za filozofijo in eksperimentalno psihologijo, seminar za pedagogiko, seminar za matematiko, seminar za fiziko, meteorološki observatorij, botanični zavod z botaničnim vrtom, fiziološki zavod, zoološki zavod, etnološki seminar, geografski inštitut, inštitut za slovansko filologijo (z oddelki: za slovenski jezik in splošno fonetiko, za srbskohrvatski jezik in srbskohrvatsko književnost, za slovanske književnosti starejše dobe s posebnim ozirom na slovensko, za slovanske književnosti novejšje dobe s posebnim ozirom na slovensko), seminar za primerjalno gramatiko indoevropskih jezikov in orientalistiko, seminar za klasično filologijo, seminar za romanske jezike in književnosti, seminar za germanske jezike in književnosti, seminar za primerjalno zgodovino starih in modernih književnosti s teorijo književnosti, zavod za zgodovino (z oddelki za narodno zgodovino, za občo zgodovino starega veka, za občo zgodovino srednjega veka s pomožnimi zgodovinskimi vedami, za občo zgodovino novega veka), seminar za arheologijo in inštitut za umetnostno zgodovino.³⁵

Tudi skupna uredba iz leta 1939 ni stopila v veljavo in Filozofska fakulteta v Ljubljani se je še naprej upravljala pa določilih uredbe beograjske

Filozofske fakultete iz leta 1906 s spremembami in dopolnili v letih 1911 in 1928.

Z U S A M M E N F A S S U N G

Ein Abriß der Entwicklung der Philosophischen Fakultät bis zum Jahre 1941

Im Sommer 1919 wurde ein Gesetz verabschiedet über die Gründung der Universität in Ljubljana mit fünf Fakultäten: der philosophischen, rechtswissenschaftlichen, medizinischen, technischen und theologischen. Ende August berief der Regent die ersten Professoren, darunter vier Professoren der Philosophischen Fakultät, die im Wintersemester mit ihren Vorlesungen begannen, sich jedoch auch mit organisatorischen Fragen auseinanderzusetzen hatten. Im Laufe des ersten Semesters wurden noch vierzehn Lehrstühle besetzt, und dank der Zusammenarbeit mit der Medizinischen und Technischen Fakultät, die die Studenten der naturwissenschaftlichen Richtungen aufnahmen, war das Studium an der Philosophischen Fakultät in Ljubljana am Ende des ersten Semesters vollständig.

Die weitere Entwicklung der Fakultät wurde in den darauffolgenden Jahren vor allem durch räumliche und finanzielle Einschränkungen behindert. Das Lehrpersonal verstärkte sich einigermaßen erst kurz vor Ausbruch des Zweiten Weltkriegs. In dieser Zeit gab es an der Philosophischen Fakultät siebzehn ordentliche Professoren: Franc Veber, Karel Ozvald, Josip Plemelj, Nikola Radojčić, Milko Kos, Balduin Saria, Anton Melik, Jovan Hadži, Niko Županič, Rajko Nahtigal, Franc Ramovš, Aleksander Stojčičević, Franc Kidrič, Franc Šturm, Jakob Kelemina, Dragotin Oštir, Vojeslav Molè, ferner vier außerordentliche Professoren: Štefan Hrvatič, Ivan Rakovec, Franc Bradač, Franc Stelè und fünf Universitätsdozenten: Anton Peterlin, Fran Zwitter, Oskar Reya, Ljudmila Mantuani Dolar und Anton Ocvirk. Aus Mangel an akademischen Kräften stellte die Fakultät zeitweise Honorarlehrer ein, die ganze Zeit hielt sie auch die Zusammenarbeit mit der Medizinischen und Technischen Fakultät aufrecht.

Bei der Gründung der Universität in Ljubljana wurde bestimmt, daß die Fakultät vorläufig nach den Verordnungen für die Universität in Belgrad

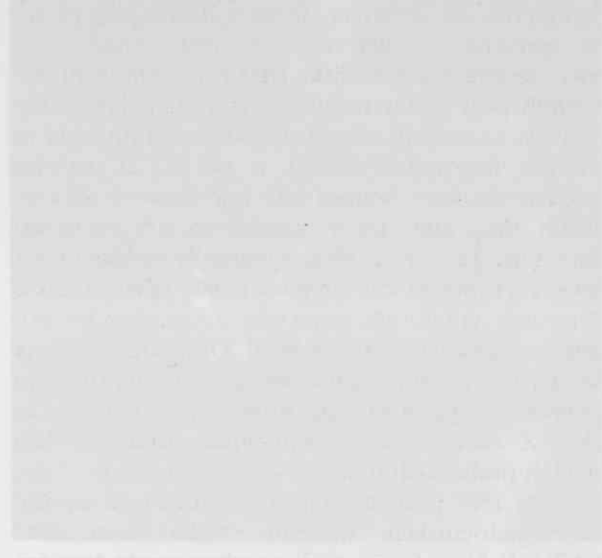
³³ ZAMU, I - 213, Zaključci interfakultetske komisije za izradu projekta fakultetske uredbe.

³⁴ ZAMU, I - 213, Dopis fakultete rektoratu univerze.

³⁵ ZAMU, I - 135, Uredba filozofskih fakultet univerz v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani in Skopju.

verwaltet werden solle. Demzufolge wurde auch auf die Philosophische Fakultät in Ljubljana diese Verordnung aus dem Jahre 1906 angewandt. Ende Juni 1930 wurde das Allgemeine Universitätsgesetz (Splošni univerzitetni zakon) erlassen und auf dessen Grundlage die Allgemeine Universitätsverordnung (Splošna univerzitetna odredba), die unter anderem auch die Zahl der Lehrstühle der einzelnen Fakultäten vorschrieb und bestimmte, daß die Einrichtung der einzelnen Fakultäten

durch besondere Fakultätsverordnungen geregelt werden sollte. Die Philosophische Fakultät in Ljubljana entwarf ihren ersten Plan bereits im Jahre 1932, dieser wurde jedoch nicht angenommen, ebensowenig der Plan aus dem Jahre 1938. Dasselbe gilt für die gemeinsame Verordnung der Philosophischen Fakultäten in Belgrad, Zagreb, Ljubljana und Skopje aus dem Jahre 1939, so daß die Philosophische Fakultät in Ljubljana weiterhin nach der Belgrader Verordnung verwaltet wurde.

(The following text is mirrored and extremely faded, rendering it illegible. It appears to be a continuation of the article or a separate section.)

(The following text is mirrored and extremely faded, rendering it illegible. It appears to be a continuation of the article or a separate section.)